

למעשה

הרב עובדיה דהן שליט"א

יו"ר המועצה הדתית אשדוד ורב בית הכנסת הניכי הישיבות
– "בית יוסף" קרית פוניבו

"וידבר ה' אל משה אחרי מות שני בני אהרן בקרבם לפני ה' וימותו" (ט"ז - א') משל לחולה שנכנס אצלו רופא, אמר לו אל תאכל צונן ואל תשכב בטחב. בא אחר ואמר לו, אל תאכל צונן ואל תשכב בטחב שלא תמות כדרך שמת פלוני, אשר ודאי האחרון זירז את החולה לשמירה על עצמו יותר מאשר הרופא הראשון [רש"י]. מה אנו מוצאים במשל זה, הלא בעצם שני הרופאים הזהירו אותו בשווה ואסרו עליו אותם הדברים, מסביר רבי אייזיק שר, ההבדל הוא שהשני הוסיף על הראשון בהמחשת הסכנה על פי מה שאירע לפלוני שזולל. רואים מכאן, עד כמה חשובה היא האזהרה הניתנת בצורה מוחשית ולא מסתפקת באמירה סתמית ומופשטת, כי הרי מדובר באהרן הכהן הגדול שהיה שווה למשה רבנו בדרגתו, וכמו שכתוב בתהילים [צ"ט - ו'] "משה ואהרן בכהניו", גם האזהרה הלא הושמעה לאוזנו על ידי משה אחיו, מפי הגבורה, וכי יעלה על הדעת שלא היה מספיק לו הציווי כמות שהוא, בלי הוספת הזירו והאיום עליו בעונש המיתה?

אלא, כל עוד האדם חי, פועלים עליו כל תכונות וכוחות הטבע, ועל פי כוחות הללו ידיעה חושית משפיעה יותר מידיעה מופשטת, לכן גם אהרן צריך להזהיר באותו סגנון עם הציור המוחש ממיתת בניו.

מאמר מרכזי הרב פנחס זרביב

מה הסמיכות בין ונכרתה הנפש לבין ובקוצריכם - אין יאוש

"ובקצרכם את קציר ארצכם לא תכלה פאת שדך לקצור" (י"ט ט') הפסוק הקודם העוסק באיסור 'פיגול' מסיים: "ונכרתה הנפש ההיא מעמיה", ומיד ממשיכה התורה במצוות פאה ולקט. מה פשר סמיכות זו? מפרש ה"אור החיים" הק': רמזה התורה לבל יאמר האדם שהזיד והתחייב כרת, שכבר אין הוא צריך לשמור עצמו מעשיית רע שהרי בין כך ובין כך כבר נתחייב כרת. לכן המשיכה התורה ואמרה: "ובקצרכם את קציר ארצכם", אף כאשר גרם האדם לעצמו "שנקצר קציר ארצו" שהוא עונש הכרת, עם כל זאת - "לא תכלה פאת שדך לקצור" אותה במעשים רעים אחרים, לפי שעונש כרת אינו על כל הנפש, אלא רק על הענף שבו רמזה מצווה זו, ועדיין יש ענפים אחרים הדבוקים בשרשם. והנה כי כן, לכל נפש ישראל יש שרשים למעלה כנגד כל מצוות התורה, ולכן אף אם נכרת ענף אחד, עדיין עליו לשמור על הענפים האחרים שבנשמתו לבל יכרתו. זאת ועוד: "ולקט קצירך לא תלקט" - אפילו בענף החטא עצמו אל יוסיף לחטוא, כי צריך לדעת את מאמר האר"י הק', כי בטבע הקדושה להשאיר במקום בו היתה מעט רושם, ואף אם נכרת הענף מכל מקום עדיין נותר הרושם במקום הזה, ולכן ציוותה התורה "ולקט קצירך לא תלקט" ברוב פשעים, כי חפץ השי"ת שבאמצעות הלקט ההוא שנותר יתעורר האדם לשוב בתשובה לפני ה' וירחמהו. הלא אמרו חז"ל (יומא פו.) שאפילו עבר אדם על כריתות ומיתות בית דין, יכול הוא להתכפר עליהם, וכמאמר הנביא (הושע יד, ב): "שובה ישראל עד ה' אלקיך", ודרשו חז"ל (שם) גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד. דהיינו, אף שנכרת החוט המחבר עד כסא הכבוד ולא נשאר אלא חלק קטן בקרבו, התשובה מקרבת אותו עד כסא הכבוד. עכ"ד האור החיים.

המשך בעמוד הבא

בשורה משמחת יצא לאור 'למעשה על מ"ח קנייני תורה' וכן 'למעשה על הגדש"פ' 'ולמעשה מאמרים כל פסח' להשיג בדוא"ל של המערכת

המשך מעמוד קודם

למה הפסיקה התורה באמצע פרשת עריות בציווי של מזרעך לא תתך להעביר למולך – לכל אחד יש סיכוי להצליח

וכן רואים עוד בפסוק "ומזרעך לא תתן להעביר למולך" (י"ח - כ"א) רבי צבי פסח פרנק בספרו "הר צבי" שואל, מדוע התורה הפסיקה באמצע פרשת העריות וציוותה על איסור "מולך", ואחר כך חזרה שוב לאיסור עריות? ומתריץ, התורה רצתה ללמדנו, שאפילו בן ממזר שנוול מהעריות גם הוא כלול באזהרה "ומזרעך לא תתן להעביר למולך", ולכן חזרה התורה אחרי זה לפרט עוד כמה מקרי עריות שבהם לא שייך "ומזרעך", כמו "ואת זכר לא תשכב משכבי אשה" "ובכל בהמה לא תתן שכבתך". השלמה לתירוץ זה נמצא בספר "כמוצא שלל רב" שמביא בשם "הגאון והדרשן ר' דוד שלמה סלושץ רבה של אודסה" שתיריך, סדר הדברים שנראה לנו כתמוה, סודר בדווקא כך, כדי ללמדנו דבר גדול, כי באמת קשה מאוד להאמין שיימצא אדם שיעביר את בנו ובתו באש, ובפרט לשיטות הסוברים שדרכם היה לשרוף ממש את העוברים למולך, אכזריות שכזו ללא כל סיבה, יתכן בכל זאת מצב שבו יחליט אדם לעשות זאת ליוצאי הציו, אם הם נולדו בפסול, כדי שלא יישאר זכר למעשה החטא שעשה, וכאשר המדובר בבנים פסולים, יהיו גם אבות החמנים שעלולים להעבירם באש. עלול אדם לחשוב שמכיון שמדובר בזרע פסול שמקורו בחטא, יהיה הדבר לרצון בפני בורא עולם. לכן כתבה התורה את איסור העברה למולך בין איסורי עריות השונים, ללמדנו, שאף זרע פסול, ואפילו ממזר גמור, אסור להעבירו למולך, ומכיוון שאזהרת העברה למולך מתייחסת לזרע שנוול מאיסור עריות, לכן הקדימה התורה איסור זה לאיסורי משכב זכור ורביעת בהמה, שכן מאיסורים אלו אין המין האנושי פרה ורבה ומהם לא יתכן שיוולד זרע שתצטרך התורה להזהיר שלא להעבירו למולך.

כמה אלול עברו ועדין נשארו כמות שאנו

ויש להוסיף בזה מש"כ בלמעשה על אלול כל אחד שואל את עצמו כמה אלול עברו ונשארו כמות שאנו. לענות על זה נביא מש"כ רבינו החפץ חיים בקדמה לספרו שמירת הלשון וז"ל עוד אמרתי להעתיק פה בהקדמה מה שבארתי את מאמר חז"ל באבות דרבי נתן פרק כ"ז משנה ג, כדי שעל ידי זה יוכל כל אדם להשיב את יצרו מה שיטען עליו בענין זה, וזה לשונו: הוא היה אומר: אל תרחיק עצמך ממדה שאין לה קצבה, וממלאכה שאין לה גמירא וכו' דינר זהב וכו', ואמרת דכונת האבות דר' נתן בשם מדה, הינו לענינו, דידוע הוא שמפתה היצר להאדם להתרחק ממדת שמירת הלשון ומלמוד פרטי הדין הזה, ואומר לך: מה תועלת תגיע לך, אם תלמד ותעמיק בזה הענין, האם תוכל להגיע עד קצבתה ולשמר את פיך בכל ימי חיך? הלואי ימשך הקיום על יום או יומים, ואפלו בזה הזמן המעט, האם תשמר בכל הענינים שצריך לשמר? הלא איש מדיני אתה, ויש לך עסקים רבים עם מאות בני אדם. שוב לך, שלא תתחיל בזה המדה כלל, כי היא מדה, שאין לה קצבה בזמן ובענין, כי כוללת לכל חלקי העתים והזמנים, אשר יתקיים האדם בימי חלדו, וגם כוללת לכל חלקי הענינים אשר בין אדם לחברו, ולזה בא התנא ר' יוחנן בן דהבאי והורה לנו בדבריו הקצרים, שבאמת לא כן הדבר, שלא ירחיק את עצמו ממדה שאין לה קצבה וכו'.

גם בשביל זמן קצר שווה להתאמץ

ונבאר דברינו היטב בעזרת ה' יתברך, א. לענין טענת היצר שלא ימשך הדבר יותר מיום או יומים. ישיב לו: לוי יהי כדברך, וכי בשביל זה צריך להתרפות מזה? הלא ידוע הוא, כי כאשר ילך, יהיה מי שיהיה, אפלו עשיר גדול וכל שכן עני, על שפת הים, ויראה שפלט הים אבנים טובות ומרגליות, האם יתיר לנפשו מלהתרפות מללקטן מסבת דבר שלא ימשך זמן לקיטתן רק על איזה שעות, ולכל היות יום אחד? דזה אין שייך רק בדבר פחות ונבזה, לא כן באבנים טובות ומרגליות, היקרים מאד בשוין, אשר כל רגע ורגע, אשר ילקטם ויתפשם תחת ידו, שוה יותר ממאה ימים אשר ילקט דברים פחותים. כן הדבר ממש בענינו, דהלא ידוע מה שהביא הגר"א בשם המדרש, שעל כל רגע ורגע שאדם חוסם פיו, וזכה לאור הגנוז, שאין כל מלאך ובריה יכול לשער, ראה שלא נזכר במדרש חדש או שבוע או יום או שעה, רק רגע. וזוהי בעצם כונת הכתוב (משלי ב' ד'): "אם תבקשנה ככסף" וגו', שצריך האדם להתנהג בבקשת התכלית הנצחית, כמו שהוא מתנהג בבקשת הכסף וחפוש המטמוניות. וזהו מה שאמר התנא: לא תרחיק עצמך ממדה שאין לה קצבה, כלומר שיחשבה האדם בנפשו לזכות ולמציאה כל מה שימצא ממנה.

כ"ש שעל ידי ההרגל יכול לשמור עצמו

ובל זה הוא אפלו לפי דברי היצר, שלא תועיל ההסכמה והקבלה, שיקבל בלבו על להבא, רק על ימים אחדים. אך כאשר נעמיק יותר בענין זה, תראה שטענת היצר שקר מעיקרו. כי כבר נבחר בכור הנסיון, כי אם ירצה לעמל בזה, כל עוד שירגיל בזה, יקל הוא להשמר. כי ירגיש בעת שיוציא מפיו איזה דבור שלא כהגון, תחת אשר בתחלתו לא הרגיש מחמת רב מרוצת הרגלו לכל הדברים אשר יחפץ, ובמעט זריזות לנפשו ימנע מדבורים אסורים, אחר שאין לו עוד כח ההרגל לזה. הגי'ה. [אך לענין זה שיקבע בנפשו ההרגל לשמירת לשונו, נראה לי בפשיטות דרך עצה שיתנהג כך. מתחלה יראה להיות בקי בכל פרטי הדינים של שמירת הלשון ולהחזיר אותם היטב היטב, עד שיהיה בקי בהם, כדי שידע איזה דבור יפיל תחת סוג השמירה, ועל ידי זה ממילא יוסר ממנו רב ההרגל שהיה לו עד עתה. ואחר כך אפלו אם רק יקבע איזה זמן מיהר לזה בכל שבוע ושבוע, גם כן יועיל לזה הרבה. והכל לפי טבע האדם ועסקיו, כי יש אנשים, אשר לעולם צריכים לבדק עצמם בכל יום ויום באיזה אופן ומצב הוא עומד בענין כח הדבור שלו.]

המשך בעמוד הבא

המשך מעמוד קודם

ואפלו אם ימושך איזה זמן, אשר לא יוכל לזרז את נפשו בענין זה מאיזה סבה, או שמצא את עצמו בכמה פעמים, שנצח אותו היצר בענין זה, אף על פי כן אל יפל לבו עליו להתיאש עוד מענין זה, כי אם יחזק עוד את נפשו ויתעורר בענין השמירה ויהיה הוא המנצח. ובכל ימיו יתנהג כך, וזהו מה שאמרו חז"ל (ברכות ה.) לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע וכו', וההרגזה הזו, הינו שיעשה עמו מלחמה לעולם, והינו כמו שכתבנו.

ושמעתי בשם גאון אחד, ששאל אדם אותו, אם לא כון ברב התפלה והוא עומד בסוף התפלה, באיזה אופן יעורר את נפשו להתחיל לכון. והשיבו, משל למה הדבר דומה? לתינוקת אחת, שעמדה על השוק בסל גדול של ירקות למכר, ופגע בה אדם אחד והתחיל לחטף מהסל, ונבהלה ולא ידעה שום עצה איך לעשות. פקח אחד עמד למרחוק, אמר לה: מה תעמדי, על מה תמתיני? עד שיחטף כלו? הנה הוא חוטף גם את חטפי, וכל מה שיעלה בידך יהיה שלך. כן הדבר ממש בענין התפלה, הנה היצר מתגבר על האדם ומפיל עליו עצלות ומחשבות זרות, עד שעל ידי זה לא כון בכמה וכמה ברכות מהתפלה, גם אתה חטף וזרז את עצמך בכל כחך לכון בברכות, אשר עדין הם לפניך.

כן הדבר ממש בענינו, היצר נצחך ביום זה בדבורים אסורים, אתה עמד והתחזק נגדו למחר לנצחו. ואפלו אם, חס ושלום, יתרמי שינצחך עוד הפעם, אף על פי כן חזר והתחזק נגדו להלחם אתו, ובודאי יעזור הקדוש ברוך הוא, שתהיה גם כן מהמנצחים, כי הבא לטהר מסייעין אותו. כללו של דבר, כל ימיו של אדם תהיה מלחמה בינו ובין היצר, וזוהי בעצם כונת חז"ל: לעולם ירגיז אדם וכו'. וזה מה שאמר הכתוב (קהלת י' ד'): "אם רוח המושל תעלה עליך, מקומך אל תנח".

גם קצת חשוב בעבודת ה'

ועל טענה ב' שטוען היצר, מכיון שאי אפשר לשמר את הדין בכל עניינו, טוב להתרחק ממדה זו כלל, ישיב ליצר: האם הייתי מתיר לעצמי להתנהג בעסקי בדרך זוהי? למשל, אם היה אחד רואה אותי רץ בזריזות לאיזה עסק לפרנס את עצמי וישאלני: למה אתה רץ? האם תדמה, שתהיה על ידי זה עשיר גדול שבכל העולם כמו פלוני ופלוני? הלא בודאי הייתי עונה לו: וכי בשביל שלא אהיה כמוהו, אני צריך לממן ידי בצלחת מלהחיות נפשי? ואם זה בעניני הגוף הכלה, מה אענה בעניני הנפש? וכי בשביל שלא אוכל לשמר את המדה הזאת בכל פרטיה וענינה, שעל ידה הייתי עולה לנצח למדרגה גדולה וקדושה,

[כמו דאיתא בזה הקדוש פרשת חקת, שמי ששומר פיו ולשונו, זוכה להתלבש ברוח הקדש עין שם, וגם לאור לנצח באור הגנוז, שאין כל מלאך ובריה יכול לשער, כמו שאמרו חז"ל, ואיתא בראשית חכמה בשם מהר"מ קורדוויירו ז"ל, שראה להרב שושן סודות בחלום וראה, שכל שער ושער מזקנו היה מאיר כאור האבוקה, והיה זה עבור שהיה נזהר משיחה בטלה, עין שם].

האם בשביל זה אתעלם לגמרי מלפקח על הנפש לשמר את הפה בכל מה שיהיה בכחי ולא להיות, חס ושלום, מכת מספרי לשון הרע וכדומה מהכתות הרעות שעליהם אמרו חז"ל שאין מקבלין פני השכינה? (סוטה מ"ב) ולזה כון שלמה המלך עליו השלום בקהלת ואמר (קהלת ט' י'): "כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה", להורות לנו, שאפלו עולה בדעתו שלא יהיה בכחו לגמר את המצוה בכל פרטיה, אף על פי כן יעשה כל מה שבכחו. וכהאי גוונא אמרו חז"ל (מכות דף י.) על הפסוק (דברים ד' מ"א): "אזי יבדיל משה שלש ערים", שהודיע לנו הכתוב דבר זה, שאף על פי שאין שלש שבעבר הירדן קולטות עד שיבדילו אותן שבארץ ישראל, והוא כבר ידע שלא יכנס לארץ ישראל, אף על פי כן אמר משה רבנו עליו השלום: "כל מה שבכחי לעשות אעשה, וכפרוש רש"י שם. כל זה בארנו בעזרת ה' יתברך מה שאמר באבות דרבי נתן, שלא להרחיק ממדה שאין לה קצבה. ומה דמסים שם: וממלאכה שאין לה גמירא, הינו לענין תורה, וכדמוכח שם מהמשל שהביא על זה עין שם.

ודע דכל מה שכתבנו בספר זה מענין גדל הזהירות מעון לשון הרע, הינו למי שהוא עדין בכלל עמיתך, אבל באותן האנשים הכופרים בתורת ה', אפלו רק באות אחת, והמלעיגים מדברי חז"ל, מצוה לפרסם דעתם הכוזבת לעיני הכל ולגנותם, כדי שלא ילמדו ממעשיהם הרעים, וכמו שמבאר בספר "חפץ חיים" בכלל ח' הלכה ה' עין שם. עכת"ד החפץ חיים.

וכתב בספר ביכורי יוסף לגיסי הרב יוסף יילוז שליט"א שהחזון איש (הו"ד בספר עלינו לשבח דברים עמ' רצח) אמר "וכי דבר קטן הוא להיות קרוב אל ה' במשך מספר שבועות, היש לך חיק מתוק מזה?"

ואפשר להמחיש את זה שזה דומה לאדם שפעם בשנה יש לו את הזכות לפגוש את המלך, וכי יוותר על זכות זו, רק בגלל שבמשך השנה נשאר בביתו? וגם אנו איך נוכל לוותר על הזכות להיות קרובים לה' אפילו לזמן קצר, רק בגלל שאח"כ לא נשאר בקירבתו. עכ"ד.

יום הכיפורים פעם אחת בשנה

היותה לאת לכם להקת עולם לכפר על בני ישראל מכל חטאתם אחת בשנה ויעש כאשר צוה ה' את משה פיו ל"ד לכאורה עליו לבאר, מה פשר ההדגשה המיוחדת דווקא ביום הכיפורים כי היו חל אחת בשנה? הלא אף כל המועדים כולם אינם חלים אלא פעם אחת בשנה בלבד? ונראה לומר, שהתורה הקדושה מנקשת להזכיר לנו כשרם מנגיעים אנו אל היום הקדוש והנורא, יום הכיפורים - כי יום זה הינו בגדר הזדמנות חד שנתית, הזדמנות נדירה ויקרת ערך למחילת עוונות, הזדמנות אשר אסור לנו בשום פנים ואופן לוותר עליה או להתרשל בניצולה! אם לא ננצל עד תום את הזדמנות הנדירה הזו, אם לא נמצה את הפוטנציאל הטמון ביום הקדוש הזה - יהיה עלינו להמתין שנה שלמה עד ששוב תזדמן לנו הזדמנות מעין זו!

עוד נראה לומר בדרך נוספת על פי דברי המדרש (ויקרא רבה כ"י"ב) "אלו חייא בר אבא: באי בנין מתו בניו של אהרן, ולמה מוכיח מיתתן ביום הכיפורים? אלא מלמד שכשם שיום הכיפורים מכפר - כך מיתתן של צדיקים מכפרת. ומגן שיום הכיפורים מכפר שאמר (ויקרא ט"ז) כי ביום הזה יכפר עליכם לטוהר אתכם ומגן שמיתתן של צדיקים מכפרת? דכתיב (שמואל ב' כ"א ד') 'ויקברו את עצמות שאול' וכתיב שם ויעתר אלהים לארץ אחרי כן".

מעשה נראה לבאר, כי כוונת התורה להזהיר אותנו ובכיבוץ לבקש מאתנו: נצלו היטב את יום הכיפורים בתפילה, שבו בתשובה שלמה בימי חודש אלול ובעשרת ימי תשובה, כדי שתזוכו לכפרה של יום הכיפורים רק אחת בשנה, ולא יותר מכך...

כלומר בכדי שלא תודקרו חלילה לכפרות! נוספות במחלבה של השנה כדומת מיתת צדיקים המכפרים כיום הכיפורים

ועוד יש לומר עפ"י מ"כ בלמעשה (פרשת ראה)

מה מחפש הרב מבריק בשעת ההפצצות

פעם אחת בימי מלחמת העולם, בשעת ההפצצות, והיו הימים ימי ערב חג הסוכות, היה מה הגר"י טרוד כולו בחיפוש אחר בריסקער הדסים, כפי שהיה מהדר בכל שנה, והיה עם עמו הגר"מ ומבא הי"ד, ושאלו האם במצב כזה שהדת נזנחה לטרדות הקיום והצלה, און מקום להקל מנט, ולהסתפק בהדסים הכשרים מעיקר הדין, והשיבו הגר"י, ורי אם הבורא עולם היה אומר להודיע שהוא דורש ממנו עכשיו באופן פרטי, רק דבר אחד, שיקח הדסים מהודרים, הרי ודאי כל אחד, אשר כשדוא מצויו בעת מלחמה, היה מחפש הדסים הכי מהודרים, רק לנו אין הרגשה זו בשביל כמה מניעות.

- לא מרגישים שהקב"ה הוא בעצמו מצוה אותנו.
- שאמר זאת לכל כלל ישראל.
- זה לא המצוה היחידה.
- שצוה כן לפני אלפי שנים.
- היה לא הפעם הראשונה והיחידה שאנו מצווים במצוה זו.

אך התורה לימדנו שיום הכיפורים, שכלל מצוה ומצוה, צריך להרגיש כמו שהיה ציווי פרטי אליו היום. ודבר זה למדנו ממה שכתוב בפרשת קריאת שמע הדברים האלה [רק מצוה ואת] אשר אנכי [הקב"ה בכבודו ובעצמו] מצוה [רק אותך] היום [ולא לפני אלפי שנים]. ולכן כל יום היו בעיניך כחדשים, ואין שום פ"מ בזה שנעטמה כבר בשנה שעברה. ואם היינו מרגישים כך בכל מצוה לא היה לנו כל בעיה לקיים כל מצוה, אפילו במצב הכי קשה. [ומעין זה כתב הח"ח באהבת חסד פרק י"א ע"ש]

הפני חיים זצ"ל (על התורה, פרשת ואתחנן עמו ר"ח) מפרש כך את הפסוק (דברים ו' ו) 'היו הדברים האלה - רך הדין היה שבו אתה עוסק, אשר אנכי מצוה' ולא כתוב בלשון רבים 'מצוכם', שאתה היחיד שקיים בעולם ומצווה על כך, היום, יש לך רק את היום העכשיו שבו יכול לקיים זאת, ואז מובטח שיהיו הדברים 'על לבבך', תוכל להתרכז בהם ולהצליח. וכך הדבר בכל מעשה ומעשה, וכגון כשעושה חסד עם רעהו, יחשוב בלבו שחברו הוא היחיד בעולם שצריך לעזרה, והוא עצמו היחיד בעולם היכול לעזור לו, ושעה זו היא הזדמנות האחת והיחידה לעזור. כך יוכל להתרכז ולהצליח לפעול את מעשה ההטבה בשלימות. וע"כ בזה באריות כשפתי חיים (מידות ועבודת ה' ב מנוחת הנפש)

ראה אנכי נתון לפניכם היום ברכה וקללה (דברים י"א כז)

צריך ביאור מה שפתיח בלשון יחיד 'ראה', ומסיים בלשון רבים 'אנכי נתון לפניכם היום ברכה וקללה', את הברכה אשר תשמעו וכו', וכבר עמדו בזה המפרשים.

אלא ביאר רבינו אליהו ברוך פינקל זצ"ל שבאמת היתה ראייה כל הפרשה לכתוב בלשון רבים, כיון שאנראה לכל ישראל, אלא נקט בלשון יחיד ברישא דקרא, לאורוי לן שיש בכלל זה אמירה לכל אחד ואחד באופן פרטי, אשר הדגשה זו מקבלת משנה תוקף, כאשר האדם יודע שיש התחשבות פרטית אליו. וכמבואר

הגר"א באדרת אליהו ביאר, שעשרת הדברות נאמרו בלשון יחיד, מפני שבהר סיני היו כולם באנודה אחת כאיש אחד, וכן אמר ראה' בלשון יחיד אל כלל ישראל שהם באנודה אחת. ומה שסיים 'לפניכם' בלשון רבים, הוא משום שלכל אחד ואחד נתן את הבחירה שלא יהיה אחרי רבים לרעות וכדי שלא יאמר שהבחירה ניתנה לרבים לכן אמר לפניכם לכל אחד ואחד, ע"כ.

ועוד יש להאריך שהכוונה למידת הנכבדות בשבילי נברא העולם שכל אדם חשוב כעולם מלא וע"י מה שהרחבנו בזה בפרשת קדושים ורבינו החי"א ביאר כספרו (נתיב קדושים אות א), ו"ל ו' ואמר ראה' לשון יחיד ואחר כך 'לפניכם' לשון רבים, כמו שהארץ מר וקצו בהם בחסד באברהם ז"ל והביטו, וראה כי אם עושה רצון הבורא, רצון אותיות צנוה, שיהיה הוא כמו צנוה להשפיע על ידו תדיר שפע רב ברכות שמים.

הגר"א מפרש שלא יחשוב אדם שהוא יכול לבחור בטוב רק אם הוא התחיל טוב, לו אומרת התורה היום: אפי אם הוא נכשל הרבה, בכל יום ויום, מ"מ אפשר להתחיל היום מחדש, והוא אחד מעצות היצר ליטות את האדם. באומרו כ"כ הרבה עבירות עשית, אף תתן את כולם.

מכתבו של הסבא מסלבדוקא

כמחשבה נכונה לכיוון המחשבה הזו: של ניצול הזמן, מול המבט השטחי הנורר לעברי חיי בטלה רח"ל, נגד רבי משה מרדכי לספר שני סיפורים אמיתיים משתי קצוות יגודיים, מעשים שהיו בשני אבות - ושני מכתבים... הסיפור הראשון סופר מפי בעל המעשה, מרן הסטייפלר בעצמו, באוני בני הגר"ח קנייבסקי. בשנת תרע"ד, זמן קצר טרם פרוץ המלחמה העולמית הראשונה, נקלע הסטייפלר לייערה אחת, שם פגש בו יהודי אחד שכאשר שמע מפי הנער שהוא בדרכו לשוב אל הישיבה, ביקש להעביר באמצעותו מכתב לבני יקרו, הלומד גם הוא בשיפה. הסטייפלר נענה כמובן בחיוב. ישב היחודי וכתב מכתב, סגר, הדביק ומסרו לידי הסטייפלר. ...ופתאום רצה המלחמה, נשתנו סדרי בראשית, וכבר לא חזרו לישיבה.

לאחר שמונה שנים ארוכות, בהן נעו מוסדי תבל ותגשגש ותרעש הארץ, פגש הסטייפלר במפתיע את אותו בחור, בנו של השולח. שמח לקראתו עד מאוד, ומיד הושיט לו את המכתב הסגור, השמור עבורו בנאמנות מזה זמן רב. נקל לשער את התרגשותו של חב, כאשר אביו וכוונתו לברכה, כותב המכתב, כבר אינו בארץ החיים.

בחדרה ובמטת פתח את המכתב - זה אשר היה כתוב בו, תחת שורת התאריך התאריך הקודם, כותב המכתב - משה הגפיש של הבחור היה עצום, בלתי ניתן לתיאור, הרי לו מכתב מאבא ז"ל...

"אינני יודעים למה מצא לנכון הסטייפלר לספר זאת, וכיצד פירש את זה", אמר רבי משה מרדכי, "אולם הלימוד עברנו מוכרח הוא: יתכן, שבעוד שנים רבות נבין שכל מה שעסקנו, אצנו-רצנו לפה ולשם, טרדות ועניינים מעל הראש, המוח והלב, הרי בסיכום למפרע היו אלו... דגים מלוחים!..."

על המכתב השני, שמע רבי משה מרדכי בבחורו, מפי המשגיח דסלבדוקא, הגר"צ רבי משה טיקוצניק, שמע מפי עד ראה, הלא הוא מרן רבי אייזיק שר זצ"ל.

בבחורו היה רבי אייזיק שר ראש ישיבה בעיר הלוסק, שם למדו בחורים מופלגים בשקידה עצומה. שום שייכות לא היתה להם עם דברים בטלים, בהיותם מנתקים לגמרי מכל הוויית העולם החיצון וטרדותיו, ומנועים מכל הידיעות המתרחשות ומתחדשות. "מאום לא נזנע להם, חוץ מ... תני ר' חיים, מנה לי בידך, והלא אומר... והעדים מעידים אותי..." -

היה היה בחור אחד מתלמידי הישיבה, שבכל פרק זמן מסוים היה מקבל מכתב מאביו. והנה בכל מכתב, באורח קבע, חזר על עצמו אותו משפט: "בני יקרי, בכל ענין ונידון שעולה לך, בכל שאלה ובעיה שתהיה אצלך, תחשוב לעצמך, איך הית מהלטי על דבר זה ביום האחרון לימי חיך".

"מצינו בזה המלך ע"ה", היה מבאר רבי משה מרדכי, "שאמר 'חשבתו דרכי למקום פלוגי אני הולך, ואשיבה גלילי אל עדותיך', זו היתה המסקנה: אני הולך לבית המדרש. ונענו אדם בפני בעיה של התחבטות, האם ללכת למלל או ללכת למקום אחר, לכאן ולשם, והרשימה ארוכה... כעת תראה לעצמך, שהיום והו היום האחרון... איך הית מהלטי או, ביום האחרון לימי חיך? אין ספק מה תהיה ההחלטה, זה הרי היום האחרון!... ולמה אדם לא הולך לבית מדרשו, אלא הולך לו לכל מיני עניינים אחרים? אין זאת אלא משום שכסבור הוא כי באמתותו מצויה כספת, ובה מונחים עשרות שנים... וכמה שהוא ימשוך מהחשבון, לא יגיע ממנו מאומה, אדרבה, 'תהיה מכיפה מתברין', כשהוא מניח - נכנס לו כננו זה כפליים, כך הוא חושב...". ומי היה חתום על המכתב הזה, השני? "נתן צבי"... הסבא מסלבדוקא, אבי כל תופשי התורה, אשר חלק נכבד מהתורה שיש בידינו כהיום, גדולי עולם שגדלו בשני הדורות האחרונים, המה תלמידים של הסבא מסלבדוקא, בנו, רבן צבי פינקל, בנו, רבי אליעזר יהודה זצ"ל, הוא זה שהיה מקבל ממנו מכתבים אלו בהיותו בחור".

"זהו המכתב השני... זו ההדרבה. שהארץ האבא הגדול - לבן הגדול", סיים רבי משה מרדכי, "וזה תהיה גם ההדרבה שבבילנו... בכל פניה שאנו פונים, בכל בקשת עזרה וחסד לעברנו שהמושכל הראשון הוא להשיב בלאו, נשית בנו להדרבה הזו: כיצד היינו עונים ביום האחרון, שעות אחדות מטרים עובר ברחוב הרמקול...!" - (מתוך הספר: "רבי משה מרדכי")

התודה והברכה **למעשה הדתית אשדוד** על עזרתם האדיבה בהוצאת ספר **'למעשה על מגילת אסתר מהדו"ב'** והכל בכדי להגדיל תורה ולהאדירה ולעומד בראשה הרב **עובדיה דהן שליט"א** שנודע בנועם הליכותיו ומידותיו ואהבת התורה שיוקדת בליבו וכן **לרב חיים בן חמו שליט"א** ראש כולל מושב עצום מנהל מחלקת תרבות תורנית שנודע בנועם הליכותיו ומידותיו ואהבת התורה שיוקדת בליבו ..

להשיג את הספר ולתגובות על המאמר לפנחס זרביב 0583271323 או בדוא"ל p0583271323@gmail.com